

Một số vấn đề VỀ GIÁO DỤC TRẺ EM TRAI

• PGS.TS ĐÀO THỊ OANH

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

Những năm gần đây, hiện tượng phạm pháp của lứa tuổi vị thành niên là điều thường gặp trong thực tế xã hội cũng như trên các phương tiện thông tin đại chúng. Điều đặc biệt đáng quan tâm là độ tuổi vi phạm lần đầu ngày càng thấp xuống và đã mạnh nhà những băng nhóm tội phạm vị thành niên có tổ chức với những hình thức phạm tội ngày càng đa dạng và tính chất bạo lực ngày càng nguy hiểm gây bất ổn trong xã hội. Thành viên chủ yếu trong các băng nhóm này là các trẻ em trai. Số lượng các em gái tham gia vào các nhóm này chiếm tỉ lệ ít hơn nhiều. Đây là vấn đề nổi cộm không chỉ ở nước ta mà còn là vấn đề của nhiều nước trên thế giới, trong đó có những nước phát triển giàu có như nước Mỹ. Chính vì vậy, nó ngày càng thu hút sự quan tâm đặc biệt của các nhà giáo dục, các nhà xã hội học, các nhà luật học, nhà tâm lí học... Nhiều nghiên cứu đã được tiến hành nhằm tìm ra các nguyên nhân cơ bản nhất dẫn đến thực trạng đó. Thuộc lĩnh vực tâm lí học, có những nghiên cứu về nhóm nhỏ. Nhìn chung, theo các nhà tâm lí học, ngày nay, các trẻ em trai vẫn còn đang tiếp tục được dạy dỗ theo cách làm triệt tiêu tính nhạy cảm để nhường chỗ cho một chiếc "mặt nạ can đảm". Các chuyên gia về bạo lực trẻ em cho rằng đứng trước ngành công nghiệp giải trí, hầu hết các trẻ em trai đang bị giáo dục sai về mặt xúc cảm bởi các bậc cha, mẹ và kể cả những người bạn của chúng. Do vậy, sự bùng nổ của những cơn giận dữ giết người trong các trường học là một hậu quả khó tránh khỏi.

Một số nhà tâm lí học Mỹ chuyên nghiên cứu về nhóm nhỏ đã dành nhiều năm để tiến hành một nghiên cứu độc lập, tỏ ra lo ngại về các cách thức mà văn hoá truyền thống (Mỹ) đang làm tê liệt cảm xúc ở những trẻ em trai. Nghiên cứu đưa ra nhiều phát hiện thú vị, đó là:

+ Xu hướng của các trường tiểu học thường là "chống lại con trai". Trong nhà trường người ta thường đặc biệt nhấn mạnh vào môn tập đọc và hạn chế hoạt động của các em trai, vì chúng thường là những học sinh hiếu động hơn và biết đọc chậm hơn so với các em gái cùng lớp. Các giáo viên thường trừng phạt các em trai nặng hơn nhiều so với các em gái trong cùng một lỗi tương tự; tính

nhạy cảm không được nêu gương ở các trẻ trai.

+ Các ông bố thường có khuynh hướng yêu cầu con trai mình hành động một cách cứng rắn, các bà mẹ lại kì vọng ở con trai sự mạnh mẽ và khả năng bảo vệ người khác; còn bạn bè của các em trai thường ủng hộ cho nguyên tắc là: một đứa con trai thực sự không bao giờ khóc. Kết quả là cùng với sự giáo dục để không trở thành người "yếu đuối", "ẻo lả", thì các trẻ trai cũng đồng thời đã bị chế ngự để thành người không có cảm xúc.

+ Các trẻ trai thường nhận được những thông tin nhầm lẫn, không rõ ràng về vai trò giới và giới tính. Khi bước vào tuổi thiếu niên, nhiều em trai đã bỏ những người bạn thân thời thơ ấu của mình, không tin cậy vào những người bạn trai khác. Và điều này thường làm thay đổi những mối quan hệ bạn bè thân thiết về mặt giới tính.

+ Các hình ảnh truyền thông ngày càng tăng mức độ nam tính ở trong đó. Cũng chính vì vậy nhiều em trai đã biết học cách che giấu cảm xúc của mình đằng sau chiếc "mặt nạ can đảm".

+ Các em trai thường là nạn nhân của những tiếng cười nhạo tàn nhẫn và những lời lăng mạ, sỉ nhục. Chúng nhận ra điều đó nhưng thường nén giận dữ và làm thinh, bởi khi đó sự giận dữ chính là cảm xúc duy nhất mà các trẻ trai có thể biểu lộ. Khi chúng ta không để cho trẻ trai khóc bằng nước mắt, thì một số em sẽ "khóc bằng đạn". Thậm chí, ngay cả những người đàn ông khi muốn tặng con trai họ một hình mẫu đàn ông đích thực cũng thường cảm thấy bối rối, ngượng nghịu trước những người bạn cùng lứa của mình.

Nhiều nghiên cứu về trẻ em trai cho thấy có sự gia tăng của một số dấu hiệu như: tăng số lượng trẻ trai sử dụng ma túy; giảm sức tập trung, chú ý; giảm sút thành tích học tập (trong khi thành tích của các học sinh nữ tăng lên); tăng số lượng trẻ trai đánh nhau hoặc giết lẫn nhau...

Vậy, do đâu mà có những khuynh hướng giáo dục sai lầm đó? Theo Kindlon, một chuyên gia nghiên cứu về sự phát triển của trẻ em tại Đại học Tổng hợp Harvard, đó là do "sự giáo dục sai lầm về mặt cảm xúc" của xã hội đối với trẻ em trai. Điều đó có nghĩa là trẻ trai được dạy phải đóng chặt các cảm xúc của chúng, kể cả sự thông cảm, sự đồng

cảm và những nội dung cơ bản khác của hành vi xã hội. Kết hợp sự đứt đoạn về cảm xúc cùng với sự gia tăng các bộ phim, các trò chơi bạo lực và sự giảm sút giám sát của cha mẹ, của người lớn tất yếu sẽ dẫn đến một công thức của thảm họa.

Cho đến nay, các nhà nghiên cứu đã nhìn nhận một cách sâu rộng tình trạng xã hội hoá nhân cách trẻ em trai. Vào những năm 70 của thế kỷ trước vấn đề này đã từng là tâm điểm nghiên cứu của các nhà tâm lý học như Erikson, Harry Stack Sullivan Lawrence Kohlberg. Nhưng, ngay sau đó các nhà nghiên cứu phát hiện ra rằng, trẻ em gái đã bị xem nhẹ trong các nghiên cứu và chúng có những vấn đề khác với những vấn đề của trẻ trai. Điều này đã dẫn đến một hướng nghiên cứu mới. Các nhà tâm lý học bắt đầu nghe các em gái lên tiếng và ghi lại những mối quan tâm của chúng về các khuôn mẫu như vẻ đẹp, sự mảnh mai, tính thụ động... của phụ nữ. Nhưng, trong khi các em gái được khuyến khích để bỏ đi những khuôn mẫu và bước vào những lĩnh vực nghề nghiệp truyền thống của nam giới, thì ngược lại, các trẻ em trai lại không được động viên để đối mặt với những khuôn mẫu và bước vào những lĩnh vực truyền thống của phụ nữ. Chẳng hạn, người ta khó có thể chấp nhận một giáo viên dạy mẫu giáo là đàn ông. Hoặc thậm chí nhiều người đàn ông sợ rằng, nếu bất cứ một biểu hiện nào của nữ tính hay của sự dịu dàng len lỏi vào đời sống nội tâm của bản thân họ, thì họ sẽ không còn là đàn ông nữa! Và không chỉ có vậy, ngay chính phụ nữ, một cách vô thức, cũng khẳng định điều đó bằng cách không chấp nhận những dấu hiệu "khiếm khuyết" về mặt cảm xúc ở chồng hay ở con trai mình.

Một số nghiên cứu khác cho thấy có sự thoả hiệp với tính nam truyền thống ở trẻ trai khi bước vào tuổi thiếu niên. Qua điều tra một mẫu gồm 150 trẻ trai tuổi từ 12 đến 18 bằng thang đo thái độ đối với vai trò người đàn ông (trắc nghiệm của Pleck) người ta thấy, điểm cao phần lớn thu được ở những câu như "Một nam thanh niên luôn luôn đứng trên đôi chân của mình và chiến đấu cho sự tôn trọng" hay "Tôi rất thất vọng khi thấy một nam thanh niên hành động như một cô gái". Tuy nhiên, phần lớn trẻ trai trong chính mẫu nghiên cứu đó lại cũng có điểm cao trong thang đo về vai trò bình đẳng giới, thể hiện ở mong muốn có sự đào tạo nghề nghiệp như nhau đối với nam giới và nữ giới hay ở những chương trình học về quản lý gia đình cho cả hai giới. Theo Pollack, kết quả này đã chỉ ra một sự phân hoá trong quan niệm của trẻ trai về sự tồn tại như là một người đàn ông. Nó không chỉ làm cho nhiều trẻ trai cảm thấy bị cô lập mà còn cảm thấy bị nhầm lẫn. Ông gợi ý nên có những nghiên cứu khác để phát hiện những vấn đề như: vì sao trẻ trai cảm

thấy bị cô lập và bị bỏ rơi? Chúng đã học được từ ai những khái niệm về nam tính truyền thống? Sự nhầm lẫn về vai trò có ảnh hưởng đến sự phát triển của các trẻ trai như thế nào và chúng sử dụng vai trò giới như thế nào? Điều gì là nguyên nhân sự xâm kích, tính bạo lực của trẻ trai?... Tất cả những vấn đề này cần được nghiên cứu, thực nghiệm một cách chặt chẽ. Trên cơ sở đó cần đề ra một chương trình hành động nhằm giúp đỡ các em trai, phòng ngừa để chúng không bị tha hoá và chấm dứt tình trạng bỏ bê việc học hành của chúng. Cần tiến hành cải tổ trong các trường tiểu học, là nơi những trẻ trai khó bảo thường nhiều hơn hẳn so với các trẻ gái và là nơi trẻ trai thường bị các giáo viên (đa số là phụ nữ) trừng phạt vì những hành động mà chúng đã làm. Điều đó đã làm cho một số trẻ trai có nhận thức sai về giáo dục, chúng xem giáo dục như là sự kiểm soát và ngăn cấm. Nhiều trẻ trai nghĩ rằng nhà trường nghiêm khắc đến nỗi chúng không thể thành công ở các trường tiểu học, nhiều trẻ trai không chịu ngồi yên và nhìn chung, chúng không sẵn sàng để bắt đầu học đọc. Một số nhà tâm lý học trong đó có Kindlon cho rằng nên tuyển dụng vào các trường tiểu học nhiều giáo viên nam hơn nữa, bởi họ là những người có cùng trải nghiệm với các trẻ trai và họ có thể cung cấp cho chúng nhiều phương tiện thoả mãn hoạt động trong nhà trường. Các nhà nghiên cứu cũng cho rằng, những trường học có quy mô nhỏ sẽ có môi trường gần gũi hơn, có thể cho phép liên kết tốt hơn và nhiều hơn giữa trẻ với những người lớn trong đó.

Các nhà tâm lý học cũng khuyến cáo các bậc phụ huynh rằng: hãy dành nhiều thời gian hơn cho những trẻ trai và hãy thay đổi sự kì vọng của họ đối với chúng. Chẳng hạn, các bà mẹ có thể học hỏi từ những người cha cách làm thế nào để tham gia vào các hoạt động thể thao và vui chơi một cách tích cực, nhiệt tình với con trai của mình. Còn các ông bố có thể học từ những người mẹ cách thức chăm sóc con trai và giúp các em học tốt hơn. Điều mà các trẻ em trai cần nhất là tình yêu và sự hiểu biết của những người lớn. Nếu chúng ta hiểu được nỗi buồn trong lòng trẻ trai, chúng ta sẽ biết cách giải quyết nỗi buồn của các em và không chờ đợi phải đối mặt với sự xâm kích hay thói bạo lực của chúng.

(Tổng thuật từ "Monitor" và "American Psychologist" số 4, 7 năm 1999)

SUMMARY

The article presents some issues related to the psychological development of boys and advances some ideas about how to educate them in the present context.